

BS/180/2013

**WYDARZENIE ROKU 2013
W POLSCE I NA ŚWIECIE**

Znak jakości przyznany CBOS przez Organizację Firm Badania Opinii i Rynku 11 stycznia 2013 roku

Fundacja Centrum Badania Opinii Społecznej
ul. Żurawia 4a, 00-503 Warszawa
e-mail: sekretariat@cbos.pl; info@cbos.pl
<http://www.cbos.pl>
(48 22) 629 35 69

Pod koniec roku¹ tradycyjnie zapytaliśmy Polaków – w pytaniach otwartych, czyli takich, w których respondenci sami formułują odpowiedzi – o najważniejsze, ich zdaniem, wydarzenia mijających dwunastu miesięcy. Prosiliśmy o wymienienie wydarzenia, które było najważniejsze dla Polski, a także takiego, które, według nich, było najważniejsze w skali międzynarodowej.

Na początku, dla uzyskania szerszej perspektywy i w pewnym sensie już „historycznego” kontekstu, warto dokonać rekapitulacji i przypomnieć, jak wyglądała lista najważniejszych wydarzeń w ostatnich latach.

Sześć lat temu, w 2007 roku, najważniejszymi wydarzeniami w skali kraju były dla Polaków z jednej strony wyniki odbywających się wówczas wyborów parlamentarnych (39%), po których władzę objęła rządząca do dziś koalicja PO-PSL, z drugiej zaś zniesienie kontroli na granicach i możliwość swobodnego przemieszczania się w obrębie Unii Europejskiej, czyli wejście Polski do strefy Schengen (26%). W kolejnych dwóch latach, w 2008 i 2009 roku, ani w skali krajowej, ani międzynarodowej Polacy nie zarejestrowali żadnego wydarzenia, które zdominowało świadomość społeczną. Odpowiedzi respondentów były bardzo zróżnicowane – jako najistotniejsze wydarzenia 2008 roku Polacy relatywnie najczęściej wymieniali zakończenie operacji wojskowej w Iraku i powrót polskich żołnierzy do kraju (5%) oraz zgodę rządu na rozmieszczenie na terenie naszego kraju elementów amerykańskiej tarczy antyrakietowej (4%). Za najważniejsze wydarzenie 2009 roku Polacy uznali podpisanie traktatu lizbońskiego przez prezydenta Lecha Kaczyńskiego (6%) oraz sukcesy Polski i polskich polityków w Europie – wybór Jerzego Buzka na stanowisko przewodniczącego Parlamentu Europejskiego, a także Janusza

¹ Badanie „Aktualne problemy i wydarzenia” (283) przeprowadzono metodą wywiadów bezpośrednich (face-to-face) wspomaganym komputerowo (CAPI) w dniach 5–12 grudnia 2013 roku na liczącej 910 osób reprezentatywnej próbie losowej dorosłych mieszkańców Polski.

Lewandowskiego na szefa komisji budżetowej (5%). Trzy lata temu świadomość społeczną całkowicie zdominowała tragiczna katastrofa prezydenckiego samolotu pod Smoleńskiem i śmierć prezydenta Lecha Kaczyńskiego oraz towarzyszących mu osób – ponad połowa Polaków (54%) uznała tę katastrofę za najważniejsze wydarzenie 2010 roku. W badaniach dotyczących 2011 roku odpowiedzi nie były tak jednoznaczne, najczęściej typowanym wydarzeniem w Polsce były rozstrzygnięte w październiku wybory parlamentarne – wskazała je jedna czwarta badanych (25%). Co dziesiąty z respondentów za najważniejsze wydarzenie 2011 roku uznał polską prezydencję w Radzie Unii Europejskiej (10%). Kolejny rok był z kolei rokiem Euro 2012 – za najważniejsze wydarzenie, które miało miejsce w naszym kraju, respondenci uznali Mistrzostwa Europy w Piłce Nożnej 2012, rozgrywane w Polsce i na Ukrainie (38%).

W bieżącym roku można stwierdzić, że w kraju nie było jednego wydarzenia, które zdominowałoby świadomość społeczną i o którym można by powiedzieć, że będzie jednoznacznie kojarzone z kończącym się właśnie rokiem. Odpowiedzi ankietowanych były mniej jednoznaczne niż w poprzednich latach. W latach 2007–2011 od 16% (2007) do 67% (2009) respondentów nie potrafiło wskazać najważniejszego wydarzenia lub też twierdziło, że takiego wydarzenia, które utrwaliłoby się w historii, nie było. W roku 2012 niecałe dwie piąte ankietowanych (37%) nie umiało wskazać żadnego istotnego wydarzenia w kraju, tylko 13% stwierdziło, że takiego wydarzenia nie było (w sumie 50%). Obecnie ponad połowa badanych (55%) nie znalazła w swej pamięci żadnego wydarzenia, które miało miejsce w mijającym roku, a o którym można by powiedzieć, że było dla Polski najważniejsze, a dodatkowo 25% ankietowanych stwierdziło, że, z ich punktu widzenia, w 2013 roku w kraju nic ważnego się nie wydarzyło (w sumie aż 80%).

Odpowiedzi respondentów, którzy udzielili jakiejś odpowiedzi (tylko 20% całej badanej próby), są na tyle rozproszone i wskazywane przez tak nikłe odsetki badanych, że prezentujemy je w tabeli nietypowo, z ułamkiem dziesiętnym po przecinku.

Dla Polaków relatywnie najważniejszym wydarzeniem w tym roku okazało się przyjęcie, zatwierdzonego ostatecznie przez Parlament Europejski w listopadzie, budżetu Unii Europejskiej na lata 2014–2020, w którym dla Polski ma być przeznaczony, z różnych źródeł, ponad 100 mld euro. To wydarzenie wymieniło 3,2% ogółu ankietowanych.

		CBOS
Które z wydarzeń mijającego roku można, Pana(i) zdaniem, uznać za najważniejsze dla Polski?		
Nowy budżet unijny, fundusze z UE, dofinansowanie z UE		3,2%
Podniesienie wieku przechodzenia na emeryturę		1,7%
Zapowiedź kanonizacji Jana Pawła II		1,5%
OFE, reforma, likwidacja, także „przejęcie środków emerytów”		1,4%
Poprawa sytuacji gospodarczej, wyżka na giełdzie, „akcje w górę”		1,1%
Drogi i autostrady, budowa, oddawanie		1,0%
11 Listopada, obchody, awantury, Marsz Niepodległości, spalenie tęczycy		1,0%
Euro 2012 (2013)		1,0%
Zmiany w rządzie, rekonstrukcja		0,9%
Wydarzenia sportowe: zwycięstwa, np. Justyny Kowalczyk, porażki, np. niezakwalifikowanie się na mundial itp.		0,9%
Wydarzenia na Ukrainie		0,8%
Wybór papieża Franciszka		0,7%
Wydłużenie urlopów macierzyńskich		0,6%
Szczyt klimatyczny		0,6%
Sprawa sześciolatków w szkołach		0,4%
Sprawa wyjaśnienia przyczyn katastrofy smoleńskiej		0,4%
Walka o niezależność energetyczną, wydobywanie gazu łupkowego		0,3%
Afery obyczajowe, pedofila w Kościele, molestowanie		0,3%
Kryzys gospodarczy, finansowy		0,3%
Śmierć Tadeusza Mazowieckiego		0,3%
Wydarzenia lokalne, np. zamknięcie szkoły w Dąbkach		0,2%
Afery korupcyjne, gospodarcze		0,1%
Powstanie nowych partii politycznych		0,1%
Inne		0,5%
Odpowiedzi nie na temat		1,0%
Nie było takiego		25,2%
Trudno powiedzieć, nie wiem		54,8%

Pozostałe wydarzenia wymieniały już mniejsze odsetki badanych. Ponad 1% badanych jako ważne wskazał niektóre decyzje rządu: podniesienie do 67 roku życia wieku przechodzenia na emeryturę (1,7%) oraz zmiany w systemie emerytalnym i decyzję o przekazaniu środków finansowych zgromadzonych na kontach ubezpieczonych w OFE do ZUS, czyli – jak to określił jeden z badanych – „przejęcie środków emerytów” (1,4%). Podobny odsetek za najważniejsze uznał ogłoszenie decyzji o kanonizacji Jana Pawła II (1,5%). Stosunkowo ważne dla badanych w tym roku okazało się pojawienie się pierwszych oznak wychodzenia ze spowolnienia gospodarczego oraz idący za tym wzrost optymizmu

inwestorów giełdowych i wzrost notowań akcji (1,1%), a także budowa dróg i autostrad (1%). Relatywnie liczniejsi badani wspominali jeszcze – w różnym kontekście – wydarzenia związane ze Świętem Niepodległości 11 Listopada (Marsz Niepodległości, obchody, awantury, spalenie tęczy w Warszawie), mówili również o piłce nożnej i eliminacjach do Euro – z dodatkiem zarówno daty 2012, jak i 2013 (po 1 % wskazań). Niewiele mniej badanych jako najważniejsze wydarzenie wskazało także ostatnią rekonstrukcję rządu (0,9%) oraz wspominało różne wydarzenia sportowe – zarówno zwycięstwa (np. Justyny Kowalczyk), jak i klęski (np. odpadnięcie piłkarzy w eliminacjach do Mistrzostw Świata w Brazylii) polskich sportowców na arenie międzynarodowej (0,9%). Jako ważne dla Polski wydarzenia mijającego roku wymieniano jeszcze wydarzenia międzynarodowe, lecz mające skutki dla naszego kraju: z jednej strony te na Ukrainie – wciąż trwający na kijowskim Majdanie protest Ukraińców niezadowolonych z rezygnacji przez ich rząd z podpisania umowy stowarzyszeniowej z UE, a z drugiej strony w Watykanie – wybór nowego papieża Franciszka (po 0,9% wskazań). Spośród wydarzeń krajowych wspomniano też o wydłużeniu urlopów macierzyńskich, kontrowersyjnej i kontestowanej przez niektórych rodziców decyzji o wprowadzeniu obowiązku szkolnego dla sześciolatków, a także o zorganizowanym niedawno w Warszawie szczycie klimatycznym ONZ.

Również w wymiarze międzynarodowym ponad połowa ankietowanych (58, 3%) nie potrafiła wymienić żadnego wydarzenia, które – w ich ocenie – zasługiwałoby na miano „wydarzenia roku 2013”. Dodatkowo 12,7% jednoznacznie stwierdziło, że żadnego takiego ważnego wydarzenia w mijającym roku w wymiarze międzynarodowym nie dostrzega. W sumie zatem jakieś zdarzenie mające miejsce na świecie w mijającym roku wymieniło niecałe 30% respondentów, czyli nieco większy odsetek niż w przypadku pytania dotyczącego areny krajowej.

W wymiarze międzynarodowym za najważniejsze wydarzenie mijającego roku Polacy uznali wybór nowego papieża Franciszka – wskazał je prawie co jedenasty z ankietowanych (8,8%). Na drugim miejscu listy najważniejszych wydarzeń 2013 roku w wymiarze międzynarodowym Polacy wymieniali także trwające nadal protesty w Kijowie i w ogóle sytuację polityczną na Ukrainie po rezygnacji prezydenta Janukowycza z podpisania umowy stowarzyszeniowej z UE (4,1%). Relatywnie często wspomniano rozmaite katastrofy żywiołowe i kataklizmy mające miejsce na świecie w mijającym roku, m.in. tajfun na Filipinach (3,6%). Mówiono o skutkach kryzysu finansowego i gospodarczego na świecie, a szczególnie w strefie euro, częściej w kontekście negatywnym, jednak

w sporadycznych wypowiedziach także pozytywnie, dostrzegając przejawy „wychodzenia z kryzysu”. Relatywnie liczna grupa badanych za najważniejsze wydarzenie tego roku uznawała sytuację na Bliskim Wschodzie. Wspominano jeszcze „arabską wiosnę ludów” (0,5%) i jej polityczne skutki dla regionu, czy postępującą ekspansję radykalnego islamu w niektórych krajach (np. Egipcie), a także „wojujący” islamizm objawiający się na całym świecie (0,6%). Jednak za najważniejszą w tym regionie i mającą znaczenie dla całego świata badani uznali wojnę domową w Syrii i jej skutki humanitarne, czyli przede wszystkim dramat ludności cywilnej i uchodźców (1,8%). W sumie zatem na sytuację w krajach arabskich i strefie „islam” zwróciło uwagę 2,9% badanych. Po 1% badanych za najważniejsze w tym roku uznało śmierć legendarnego prezydenta RPA i laureata pokojowej nagrody Nobla Nelsona Mandeli, a także procesy pokojowe w krajach ogarniętych wojną – w Iraku i w Afganistanie. W wypowiedziach badanych była mowa także o sukcesach naukowych – nowych wynalazkach, nowych lekach, podboju kosmosu i innych przejawach postępu technologicznego (0,8%).

		CBOS
Które z wydarzeń mijającego roku można, Pana(i) zdaniem, uznać za najważniejsze dla świata?		
Wybór papieża Franciszka, nowy papież	8,8%	
Ukraina, protesty, rezygnacja z podpisania umowy z UE	4,1%	
Kłęski żywiołowe, burze, tajfuny, katastrofy, kataklizmy, anomalie klimatyczne	3,6%	
Kryzys finansowy, gospodarczy, kryzys w strefie euro, także „wychodzenie z kryzysu”	2,1%	
Syria, wojna w Syrii, uchodźcy	1,8%	
Śmierć Nelsona Mandeli	1,0%	
Zakończenie (wygasanie) wojen w Iraku, w Afganistanie, wycofanie wojsk	1,0%	
Sukcesy naukowe: nowe leki, podbój kosmosu	0,8%	
Ekspansja islamu, wojujący islam	0,6%	
Arabska wiosna, wszelkie wydarzenia w tym rejonie	0,5%	
Afera podsłuchowa w USA, Snowden	0,5%	
Narodziny i chrzest księcia Jerzego w Wielkiej Brytanii	0,5%	
Konferencja klimatyczna w Warszawie	0,4%	
Kanonizacja Jana Pawła II, zapowiedź, że zostanie świętym	0,3%	
Rosja, sytuacja w Rosji, niewyjaśniona katastrofa smoleńska, polityka Putina	0,3%	
Jakieś wydarzenie lub osiągnięcie sportowe	0,2%	
Inne	2,0%	
Nie było takiego	12,7%	
Odpowiedź nie na temat	0,7%	
Trudno powiedzieć, nie wiem	58,3%	

Wspominano jeszcze o aferze podsłuchowej w Stanach Zjednoczonych i głośnej ucieczce analityka CIA Edwarda Snowdena, a także o narodzinach i chrzcie brytyjskiego następcy tronu Jerzego, księcia z Cambridge (po 0,5%).

W tym roku żadne z wydarzeń na krajowej scenie politycznej nie zaistniało w społecznej świadomości na tyle mocno, by zdominować pamięć Polaków i zostać uznane przez jakąś większą grupę za „wydarzenie roku 2013”. Deklaracje z poprzednich lat wskazują, że – poza latami wyborczymi, w których właśnie wybory parlamentarne były najczęściej uznawane za najważniejsze w roku, wydarzenia tej rangi zdarzają się stosunkowo rzadko. W ostatnich latach tylko o roku 2010 możemy powiedzieć, że utrwalił się jako „rok katastrofy pod Smoleńskiem”, rok 2012 był zaś „rokiem Euro”. Jednak nawet na tle pozostałych lat, w których nic nie zdominowało jednoznacznie pamięci Polaków, kończący się właśnie rok wydaje się pod tym względem wyjątkowo bezbarwny. Jakikolwiek wydarzenie umiała lub chciała wskazać tylko niespełna jedna piąta badanych – to najmniejszy odsetek w ostatnim siedmioleciu. I nieoczekiwanie – dość symbolicznie – najważniejszym wydarzeniem w kraju okazało się uchwalenie unijnego budżetu. Trochę łatwiej przyszło Polakom wskazać najważniejsze wydarzenie roku 2013 na świecie – na to miano zasłużył wybór nowego papieża Franciszka.

Oczywiście nieumiejętność wskazania najważniejszego wydarzenia roku nie przesądza o historycznym znaczeniu poszczególnych lat, bowiem często wydarzenia w pierwszej chwili niedostrzegane, z pozoru błahe lub marginalne, z perspektywy lat okazują się ważne, a nawet więcej – często przesądzające o biegu wydarzeń historycznych czy kształcie przemian cywilizacyjnych. Deklaracje Polaków wskazują tylko, że w ich pamięci rok 2013 ma szansę przetrwać głównie w wymiarze zdarzeń osobistych, indywidualnych, a nie zbiorowych.

Opracował
Krzysztof PANKOWSKI